

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Το ακόλουθο παράρτημα δεν αποτελεί μέρος της ανάλυσης και των προτάσεων της ECRl ως προς την κατάσταση που επικρατεί στην Ελλάδα

Η ECRl επιθυμεί να επισημάνει ότι η ανάλυση που περιέχεται στην έκθεσή της για την Ελλάδα φέρει την ημερομηνία 2 Απριλίου 2009 και δεν έχει ληφθεί υπόψη καμία επακόλουθη εξέλιξη.

Σύμφωνα με τη διαδικασία ανά χώρα της ECRl, η έκθεσή της για την Ελλάδα αποτέλεσε αντικείμενο ενός εμπιστευτικού διαλόγου με τις ελληνικές αρχές. Ορισμένα σχόλια των ελληνικών αρχών ελήφθησαν υπόψη από την ECRl και ενσωματώθηκαν στην έκθεση.

Ωστόσο, μετά το διάλογο αυτό, οι ελληνικές αρχές ζήτησαν να παρατεθούν οι παρακάτω απόψεις τους ως παράρτημα της έκθεσης της ECRl.

ΣΧΟΛΙΑΣΜΟΣ ΕΚΘΕΣΗΣ ECRl ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Οι Ελληνικές Αρχές επιθυμούν να εκφράσουν την πλήρη υποστήριξή τους στο έργο της ECRl το οποίο θεωρούν πολύτιμο στην καταπολέμηση του ρατσισμού και της μισαλλοδοξίας στην Ευρώπη. Κατά την εκτέλεση της Εντολής της , προσδοκούμε ότι η ECRl θα υιοθετήσει μια προσέγγιση συνεργασίας που θα βασίζεται στην αμοιβαία κατανόηση και στην ειλικρίνεια με τα εμπλεκόμενα κράτη. Στο πνεύμα αυτό της εποικοδομητικής συνεργασίας, θα θέλαμε να διατυπώσουμε τα κατωτέρω σχόλια σχετικά με κάποια συμπεράσματα της ECRl που αφορούν περιστατικά υποτιθέμενων διακρίσεων ή/και αρνητικής συμπεριφοράς εκ μέρους της ελληνικής κοινωνίας έναντι είτε κάποιων ευπαθών κοινωνικών ομάδων είτε κάποιων ατόμων μεμονωμένα:

Αναφορικά με την κύρωση του 12^{ου} Πρωτοκόλλου της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (**παρ.1-3**), θα πρέπει να ληφθούν υπόψη αφ' ενός ο σχετικά μικρός αριθμός επικυρώσεων που έχει συγκεντρώσει μέχρι σήμερα το κείμενο αυτό, αφ' ετέρου η απουσία συναφούς νομολογίας από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Επιπλέον, φοβούμεθα ότι το εν λόγω Πρωτόκολλο θα μπορούσε να οδηγήσει σε περαιτέρω επιβάρυνση του φόρτου εργασίας του Δικαστηρίου. Το σχόλιο αυτό αποτυπώνει μια γενικότερη ανησυχία, η οποία έχει εκφραστεί από μεγάλο αριθμό και άλλων εμπειρογνομόνων είτε στο πλαίσιο διακυβερνητικών επιτροπών του Συμβουλίου της Ευρώπης, είτε με την ευκαιρία εκδηλώσεων σχετικών με την επικύρωση του 12^{ου} Πρωτοκόλλου (π.χ. «**Non-discrimination : A Human Right**», έκδοση Συμβουλίου της Ευρώπης, 2006, πρακτικά σεμιναρίου αφιερωμένου στη θέση σε ισχύ του 12^{ου} Πρωτοκόλλου - Στρασβούργο, 11 Οκτωβρίου 2005, κατά τη διάρκεια του οποίου αρκετοί ομιλητές ανέπτυξαν τις επιπτώσεις που θα είχε στη λειτουργία του Δικαστηρίου η θέση σε ισχύ του συγκεκριμένου Πρωτοκόλλου). Η θέση της Ελλάδος εν προκειμένω δεν θα πρέπει να παρερμηνευθεί, αλλά να αναγνωσθεί υπό το φως των ανωτέρω.

Η περιγραφή της Επιτροπής Ίσης Μεταχείρισης ως «μη ανεξάρτητου οργάνου» (**παρ. 36**) είναι απαράδεκτη. Η εν λόγω Επιτροπή συντίθεται από Δικαστές, Πανεπιστημιακούς και Νομικούς εγνωσμένης επιστημονικής κατάρτισης και επαγγελματικής εμπειρίας σε τομείς συγγενείς προς την αποστολή της Επιτροπής, κατά τρόπον ώστε να εξασφαλίζονται επαρκή εχέγγυα ανεξαρτησίας. Το γεγονός ότι η Επιτροπή εδρεύει στο Υπουργείο Δικαιοσύνης δεν θα πρέπει να θέτει εν αμφιβόλω την ανεξαρτησία της λειτουργίας της. Η ανεξαρτησία μιας Επιτροπής πρέπει να κρίνεται επί τη βάση των αποφάσεών της και όχι των κτηρίων στα οποία αυτή συνεδριάζει. Άλλωστε, δεν θα πρέπει να παροράται ότι η Επιτροπή εξετάζει καταγγελίες μεταξύ ιδιωτών. Παράπονα κατά της Διοίκησης εμπίπτουν στην αρμοδιότητα του Συνηγόρου του Πολίτη και της Επιθεώρησης Εργασίας, (νόμος 3304/2005).

Σχετικά με την απασχόληση των Ρομά (**παρ. 44**), προφανώς έχει εμφολωθήσει σύγχυση μεταξύ του αριθμού των 500 ατόμων που έχουν επωφεληθεί του Προγράμματος Επιχορήγησης Ελευθέρων Επαγγελματιών του Ο.Α.Ε.Δ. και του ποσού των 20,000 ευρώ που σύμφωνα με το Πρόγραμμα αυτό χορηγείται σε έκαστο δικαιούχο. Πράγματι, 1340 Ρομά έχουν μέχρι σήμερα

συμμετάσχει σε προγράμματα προώθησης της απασχόλησης, ενώ 2860 έχουν ωφεληθεί από δράσεις κατάρτισης.

Σε ό, τι αφορά τους αλλοδαπούς εργάτες (**παρ. 49**), θα πρέπει να σημειωθούν τα ακόλουθα: στους χαμηλόμισθους μετανάστες που απασχολούνται στον αγροτικό τομέα εφαρμόζεται η Εθνική Συλλογική Σύμβαση Εργασίας, η οποία καλύπτει όλους τους εργαζομένους και καθορίζει τον κατώτατο μισθό. Μνεία θα πρέπει να γίνει επίσης και στο Ολοκληρωμένο Πρόγραμμα Δράσης για την ομαλή προσαρμογή και κοινωνική ένταξη των υπηκόων τρίτων χωρών που διαμένουν νόμιμα στην Ελληνική Επικράτεια-Πρόγραμμα "Εστία". Το εν λόγω πρόγραμμα εκτείνεται στο διάστημα 2007-2013 και χωρίζεται σε έξι (6) λειτουργικά υποπρογράμματα, τα οποία περιλαμβάνουν τόσο την ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης και τον περιορισμό φαινομένων περιθωριοποίησης, ρατσισμού και ξενοφοβίας, όσο και την παροχή συμβουλευτικής υποστήριξης προς υπηκόους τρίτων χωρών. Επιπλέον, τη διευκόλυνση της πρόσβασής τους στην απασχόληση, την εκπαίδευση, τη στέγαση, την υγεία και τις πολιτιστικές δραστηριότητες, καθώς επίσης και σε άλλες υπηρεσίες. Οι δράσεις του προγράμματος Εστία αφορούν σε όλους ανεξαιρέτως τους αλλοδαπούς οι οποίοι βρίσκονται νόμιμα εγκατεστημένοι στην Ελλάδα.

Ως προς το Πρόγραμμα στεγαστικής δανειοδότησης Ελλήνων Τσιγγάνων που υλοποιείται από την Πολιτεία (παρ.69-73), επί συνόλου 7.331 δικαιούχων κατά το χρόνο της επίσκεψης, 5.896 οικογένειες είχαν προχωρήσει στην έναρξη εκταμίευσης του χορηγούμενου κεφαλαίου. Λαμβάνοντας υπόψη ότι η εκταμίευση των χορηγούμενων δανείων γίνεται με ευθύνη των ίδιων των δικαιούχων κατόπιν εύρεσης της κατοικίας της επιλογής τους, ο αριθμός των επωφελούμενων που, κατά το χρόνο σύνταξης της Έκθεσης, είχαν προχωρήσει στην αξιοποίηση ουσιαστικά του δανείου, δεν πρέπει να συγχέεται με τυχόν αβελτηρία της Διοίκησης ως προς το παρεχόμενο δικαίωμα. Για το λόγο αυτό, η χρήση του όρου «received» κατά την αναφορά στο συνολικό αριθμό των επωφελούμενων του Προγράμματος, οι οποίοι πλέον της έγκρισής τους ως δικαιούχων στεγαστικής συνδρομής προχώρησαν και στην εκταμίευση του δανείου τους (ήτοι disburse), δεν απεικονίζει επαρκώς τη διαδικασία υλοποίησης του Προγράμματος. Επίσης, στο πλαίσιο κατασκευής οικισμού προσωρινής διαβίωσης στη Μεσσήνη, χρηματοδοτούμενου από το Υπουργείο Εσωτερικών, τη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Μεσσηνίας και τους Δήμους Καλαμάτας και Μεσσήνης, έχει ολοκληρωθεί η κατασκευή 66 σπιτιών, ενώ βρίσκεται σε εξέλιξη η κατασκευή περισσότερων κατόπιν επέκτασης της κλίμακας του υλοποιούμενου έργου.

Γενική αναφορά γίνεται στο πλαίσιο της Έκθεσης περί της υπόνοιας παρατυπιών κατά την επιλογή ή τον προσδιορισμό των πραγματικών επωφελούμενων (παρ. 72), κατά τρόπο που δεν λαμβάνεται επαρκώς υπόψη η αναφερθείσα τροποποίηση του ισχύοντος θεσμικού πλαισίου. Θα πρέπει να σημειωθεί έτσι ότι το Πρόγραμμα στεγαστικής δανειοδότησης έχει αποκλειστικά μία ομάδα – στόχο (Έλληνες Ρομά που στερούνται επαρκούς στέγης, ανεξαρτήτως θρησκευματος). Τα κριτήρια επιλεξιμότητας προβλέπονται ρητά, κατά τρόπο εξαντλητικό και δεσμευτικό στα άρθρα 2, 3 και 4^ο της αριθμ.33165/23-06-2006 ΚΥΑ, ενώ η συνδρομή αυτών ελέγχεται βάσει επίσημων διοικητικών εγγράφων και

πιστοποιητικών για την αξιολόγηση της ανάγκης στεγαστικής συνδρομής. Περαιτέρω, στο πλαίσιο της υφιστάμενης διαδικασίας υλοποίησης του Προγράμματος στεγαστικής δανειοδότησης (με τη συγκρότηση Επιτροπών Αξιολόγησης σε τοπικό επίπεδο με συμμετοχή Ρομά και κοινωνικών λειτουργών), με την αποφυγή θέσπισης επιπλέον προϋποθέσεων συνδρομής της φυλετικής καταγωγής, διασφαλίζεται η προστασία από την πιθανή εφαρμογή πολλαπλών διακρίσεων. Λαμβάνοντας υπόψη και την αντικειμενική αδυναμία πιστοποίησης της καταγωγής Ρομά, στο πλαίσιο ανεπίσημων μέχρι σήμερα καταγγελιών για δικαιούχους εκτός της ομάδας των Ρομά δεν προσκομίστηκαν στοιχεία που θα καθιστούσαν εφικτή την όποια διερεύνησή τους, ενώ ακόμα και κατά την άσκηση των προβλεπόμενων ένδικων βοηθημάτων, οι σχετικές καταγγελίες για μη επιλέξιμους δικαιούχους δεν στοιχειοθετήθηκαν επαρκώς. Τούτων ρηθέντων, η χρήση του όρου «κακοδιαχείριση», έναντι του χρησιμοποιούμενου «παρατυπίες» απεικονίζει με μεγαλύτερη επάρκεια το ζήτημα της επιλεξιμότητας καθώς δεν αφορά στη συνδρομή απλώς της καταγωγής Ρομά, αλλά σε όσους Ρομά στερούνται επαρκούς στέγασης.

Αναφορικά με την πρόσβαση των μεταναστών και προσφύγων στο εθνικό σύστημα υγείας (**παρ. 77-83**), κατά το 2008 αναλήφθηκε δράση προς καταπολέμηση των διακρίσεων και διευκόλυνση της πρόσβασης προσφύγων και μεταναστών σε δημόσια νοσηλευτήρια. Το Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης έθεσε σε εφαρμογή το Κοινοτικό Πρόγραμμα «Πρόοδος», στόχος του οποίου είναι η πληροφόρηση προσφύγων και μεταναστών για την πρόσβαση στο δημόσια σύστημα υγείας και η ευαισθητοποίηση του προσωπικού υγείας.

Ο ισχυρισμός ότι μέλη της Νομοθετικής και Δικαστικής Εξουσίας (**παρ. 80, 91, 92**) συχνά προβαίνουν σε «ρατσιστικές ή αντισημιτικές δηλώσεις» είναι αθεμελίωτος και ως εκ τούτου απαράδεκτος. Όπως είχαμε την ευκαιρία να επισημάνουμε και στην τρίτη έκθεση, «οι πληροφορίες που φθάνουν στην ECRJ από διάφορες πηγές και περιλαμβάνονται σε αυτήν την έκθεση ενίοτε δεν ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα σχετικά με την πολιτική μη διάκρισης των κρατικών Αρχών.»

Καθήκον των δικαστών και εισαγγελέων είναι η εφαρμογή του Νόμου. Το άρθρο 87 του Συντάγματος διαλαμβάνει ότι οι δικαστές είναι προσωπικά και λειτουργικά ανεξάρτητοι κατά την ενάσκηση των καθηκόντων τους. Υπόκεινται μόνο στο Σύνταγμα και τους Νόμους. Υπέχουν πειθαρχική ευθύνη σύμφωνα με το νόμο 1756/1988 και ποινική ευθύνη για ποινικά αδικήματα και παραλείψεις. Υποθέσεις κακοδικίας άγονται ενώπιον των δικαστηρίων σύμφωνα με το άρθρο 99 του Συντάγματος και το νόμο 693/1977. Συνεπώς, σε περίπτωση συγκεκριμένης καταγγελίας, αυτή θα πρέπει να φθάσει στις αρμόδιες Αρχές προς διερεύνηση.

Ως προς τη ρατσιστική βία (**παρ. 82**), το περιστατικό του Μαρτίου 2005 δεν θα πρέπει να αποδοθεί σε φυλετικά κίνητρα, αλλά μάλλον στο γεγονός ότι οι ποδοσφαιρικοί αγώνες διεθνώς συχνά συνοδεύονται από συγκρούσεις μεταξύ οπαδών.

Σχετικά με το Ολοκληρωμένο Σχέδιο Δράσης για τους Ρομά (**παρ. 99**), θα θέλαμε να επισημάνουμε ότι, σε αντίθεση με άλλα στεγαστικά προγράμματα,

πρόκειται για το αποτέλεσμα διαρκούς παρακολούθησης και προσαρμογών στις ανάγκες της συγκεκριμένης πληθυσμιακής ομάδας, σύμφωνα με τις πρόνοιες της ισχύουσας νομοθεσίας. Τα στατιστικά στοιχεία τα οποία συνελέγησαν με τη συναίνεση των ενδιαφερομένων, σύμφωνα με την Κοινή Υπουργική Απόφαση 33165/2006, παρουσιάστηκαν στην Έκθεση Προόδου για το 2008. Στην έκθεση αυτή γίνεται επίσης αναφορά και στη συμμετοχή εκπροσώπων Ρομά στη διαδικασία παρακολούθησης και υλοποίησης των στεγαστικών προγραμμάτων, μέσω της Επιτροπής για την Κοινωνική Ένταξη των Ελλήνων Ρομά σε εθνικό επίπεδο και των Επιτροπών Αξιολόγησης Δανείων σε τοπικό επίπεδο.

Το Ολοκληρωμένο Πρόγραμμα Δράσης για τους Ρομά υιοθετήθηκε ως συνεπής στρατηγική θετικών πολιτικών και δράσεων μέσα στο πλαίσιο του Εθνικού Σχεδίου Δράσης για την Κοινωνική Ένταξη. Το Ολοκληρωμένο Σχέδιο Δράσης, ως εργαλείο κυρίως πολιτικής και όχι χρηματοδότησης, σχεδιάστηκε επί τη βάση προτάσεων των Ρομά περί τα τέλη της δεκαετίας του 1990 και σε συνεργασία με τις τοπικές Αρχές.

Θα θέλαμε να αναγνωρίσουμε στο στάδιο αυτό τη σημασία των συστάσεων της ECRI σχετικά με την παρακολούθηση και υλοποίηση του Ολοκληρωμένου Σχεδίου Δράσης για την Κοινωνική Ένταξη των Ελλήνων Ρομά.

Σε σχέση με την προστασία και προώθηση της θρησκευτικής ελευθερίας στην Ελλάδα (**παρ. 103-110**), χρήσιμο θα ήταν να εκτεθεί το νομικό υπόβαθρο επί του οποίου εδράζεται η κείμενη νομοθεσία.

Η ελληνική δικαιοσύνη, ως έχει σήμερα, συγκαταλέγεται μεταξύ των παλαιότερων στην Ευρώπη, καθώς χρονολογείται ήδη από το 1822 και είναι ως εκ τούτου σύγχρονη των νομικών συστημάτων του Βελγίου και των Κάτω Χωρών και προγενέστερη εκείνων της Ιταλίας, της Γερμανίας, καθώς επίσης και των περισσότερων τροποποιήσεων του Συντάγματος των Η.Π.Α. Ο Άρειος Πάγος συνεδριάζει αδιαλείπτως από το 1835. Η Ελλάδα λειτουργεί συνταγματικά από το 1843. Θα έπρεπε να αναμένει, λοιπόν, κανείς, ότι ένα τέτοιο δικαιοσύνη περιβάλλον, ως το εν λόγω, θα είχε παραγάγει μέχρι σήμερα συνεπή νομολογία στα περισσότερα κοινωνικά ζητήματα, κάτι το οποίο πράγματι συνέβη. Η ανάγκη εν προκειμένω για καινούργια νομοθεσία, τόσο στο συγκεκριμένο ζήτημα, όσο και σε άλλα, δεν είναι στην Ελλάδα τόσο κρίσιμη, όσο είναι στα νέα κράτη τα οποία προέκυψαν στην ανατολική Ευρώπη και τη Βαλκανική μετά το 1989. Οι συνήθεις νομικές και δικαστικές διαδικασίες, τις οποίες βρίσκει κανείς σε όλα τα κράτη της Δύσης, απαντώνται και στην Ελλάδα.

Το Άρθρο 13 του Συντάγματος εγγυάται την θρησκευτική ελευθερία και εντέλλεται την Πολιτεία να αναλαμβάνει δράση για την υπεράσπιση των θρησκευτικών ελευθεριών. Η πάγια συνταγματική πρακτική ήδη από το 1822, τα νομοθετήματα του Κοινοβουλίου, καθώς επίσης και ένα σημαντικό μέρος της νομολογίας του Αρείου Πάγου και του Συμβουλίου της Επικρατείας συνθέτουν τη νομική βάση για την προστασία της θρησκευτικής ελευθερίας στην Ελλάδα.

Προκειμένου να αρθεί μια σημαντική πλάνη εν προκειμένω, δέον όπως συγκρατηθούν τα ακόλουθα: Προβάλλεται συχνά, ότι απαγορεύεται ο

προσηλυτισμός, σύμφωνα με το άρθρο 13 παρ. 2 του Συντάγματος. Οι νόμοι 1363/1938 και 1672/1939, οι οποίοι προέβλεπαν δίωξη για προσηλυτισμό, έχουν προ πολλού περιπέσει σε αχρησία-αποτελούν αυτό που στη γαλλική νομική πρακτική προσδιορίζεται ως απηρχαιωμένη διάταξη. Εν πάση περιπτώσει, η νομολογία του Αρείου Πάγου έχει καταστήσει σαφές ότι το άρθρο 13 αναφέρεται σε δόλια μέσα προσηλυτισμού ποινικής απαξίας, όπως λ.χ. ο εξαναγκασμός, η δωροδοκία, η κατάχρηση της κοινωνικής ή επαγγελματικής θέσης, η παραβίαση του οικιακού ασύλου κ.λπ. Η αυτή ερμηνεία ακολουθείται και από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (υποθέσεις Κοκκινάκη, Λαρίσση κατά Ελλάδας).

Εν σχέσει προς την επιρροή της Εκκλησίας της Ελλάδας στην καθημερινή ζωή, η Πολιτεία πράγματι καλύπτει μέρος του ετήσιου προϋπολογισμού αυτής. Αυτό, ουσιαστικά, αποτελεί ανταμοιβή για τις τεράστιες εκτάσεις που η Εκκλησία παραχώρησε στο Κράτος στα τέλη της δεκαετίας 1920, προκειμένου να στεγασθούν 1,9 εκατομμύρια Ελλήνων προσφύγων της Μικράς Ασίας. Δεδομένης της αξίας της γης που παραχωρήθηκε τότε, η αποπληρωμή βρίσκεται ακόμα σε εξέλιξη. Ως εκ τούτου, η συγκεκριμένη διευθέτηση διέπεται από το ιδιωτικό δίκαιο και δεν συνιστά κανενός είδους ευνοϊκή διάκριση υπέρ της Εκκλησίας της Ελλάδος. Όπως είναι προφανές, δεν είναι λογικό να αναμένουν οφέλη από το διακανονισμό αυτό (ο οποίος έχει μείνει γνωστός ως Διακανονισμός του 1928) μέρη τα οποία δεν είναι συμβαλλόμενα σε αυτόν.

Η σχέση μεταξύ Εκκλησίας και Κράτους τελειώνει λίγο-πολύ κάπου εδώ. Ασφαλώς, η Εκκλησία της Ελλάδος απολαμβάνει ιδιαίτερου κύρους μεταξύ ευρέων τμημάτων της ελληνικής κοινωνίας, τόσο για ιστορικούς λόγους, όσο και χάριν της απλής εξήγησης, ότι η πλειοψηφία του Ελληνικού Λαού είναι συνδεδεμένη με την Εκκλησία αυτή. Ωστόσο, μετά το δεύτερο ήμισυ του περασμένου αιώνα, η Εκκλησία και το Κράτος έχουν κατ' ουσίαν οριοθετήσει τα πεδία των αρμοδιοτήτων τους.

Ο ισχυρισμός ότι η Εκκλησία έχει λόγο σε διορισμούς δημοσίων υπαλλήλων είναι οπωσδήποτε υπερβολικός. Υποχρέωση της Πολιτείας σήμερα είναι να συμπεριφέρεται ως εργοδότης ίσων ευκαιριών. Στην πράξη, τόσο ο δημόσιος τομέας, όσο και ο στρατός ήσαν ακόμα και πριν από το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο ανοικτοί σε μέλη όλων των δογμάτων και αρκετοί στρατηγοί, ναύαρχοι, πρεσβευτές και κρατικοί αξιωματούχοι ακολουθούσαν πίστη διαφορετική της Ορθόδοξης (κυρίως ρωμαιοκαθολική και, σε μικρότερο βαθμό, εβραϊκή), χωρίς αυτή να γίνει γνωστή εάν οι ίδιοι δεν το είχαν επιλέξει.

Ως προς τη φρασεολογία που υιοθετεί η έκθεση για την υποτιθέμενη επιρροή της Εκκλησίας της Ελλάδας, διακρίνεται σοβαρή πολιτισμική προκατάληψη κατά του ευρωπαϊκού πολιτισμού, όπως αυτός εκφράσθηκε ιστορικά ανατολικά της Αδριατικής Θάλασσας.

Θα πρέπει επίσης να λεχθεί ότι ο όρος «Religious Minority Groups (Θρησκευτικές Μειονοτικές Ομάδες)» τον οποίον χρησιμοποιεί η έκθεση, αμφισβητείται έντονα ακόμα και από τις ίδιες τις θρησκευτικές κοινότητες, καθώς, ειδικώς όταν αποδίδεται στην ελληνική, κρίνεται πολιτικά ακατάλληλος. Ορθότερος και αποδεκτός από όλες τις πλευρές είναι ο όρος «Θρησκευόμενα πλην Ορθοδόξων».

Σε ό, τι αφορά τη «μακεδονική» κοινότητα και γλώσσα (**παρ. 111-120**), θα θέλαμε να επισημάνουμε ότι μικρός αριθμός ανθρώπων στην Ελληνική Μακεδονία, κυρίως στο νομό Φλώρινας, μιλούν στην οικογενειακή και καθημερινή ζωή, πέραν της ελληνικής γλώσσας μια σλαβική διάλεκτο, η οποία παρουσιάζει ομοιότητες με τη γλώσσα που ομιλείται στη γειτονική πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας. Διασυνοριακές επαφές, όπως ο τουρισμός και το εμπόριο, κρατούν αυτή τη διάλεκτο ζωντανή, όπως συμβαίνει και με τα ελληνικά που ομιλούνται στο νότιο τμήμα της π.Γ.Δ.Μ. Όλοι όσοι μιλούν στην Ελλάδα αυτή τη διάλεκτο είναι δίγλωσσοι (σλαβικά/ελληνικά). Υποκειμενικές κρίσεις ή αντιλήψεις ορισμένων εκ των ανωτέρω ατόμων στερούμενες αντικειμενικής βάσης και κριτηρίων, ότι είναι «μακεδονικής» εθνοτικής καταγωγής δεν στοιχειοθετούν αφ' εαυτών αντίστοιχη υποχρέωση της Ελλάδας να αναγνωρίσει επισήμως αυτήν την ομάδα ως «μειονότητα» και να εξασφαλίσει στα μέλη της ειδικά μειονοτικά δικαιώματα, πέραν των δικαιωμάτων που ήδη αναγνωρίζονται από τις διεθνείς συμβάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Επιπλέον, η χρήση εκ μέρους τους του όρου «μακεδονικός» ως δηλωτικού χωριστής εθνοτικής ομάδας δημιουργεί σύγχυση με τα 2,5 εκατομμύρια Ελλήνων που προσδιορίζουν εαυτούς ως Μακεδόνες υπό γεωγραφική / πολιτισμική έννοια.

Σε κάθε περίπτωση, ακόμα και εάν μια ομάδα στην Ελλάδα δεν αναγνωρίζεται ως μειονότητα δικαιούμενη ειδικών μειονοτικών δικαιωμάτων, τα άτομα είναι ελεύθερα να δηλώνουν ότι ανήκουν σε χωριστή εθνοτική ή πολιτισμική ομάδα, χωρίς να αντιμετωπίζουν κανενός είδους επίπτωση από αυτή τους τη δήλωση. Επιπλέον, τα εν λόγω άτομα απολαμβάνουν πλήρως όλων των αστικών, πολιτικών, κοινωνικών, οικονομικών και πολιτιστικών δικαιωμάτων που αναγνωρίζονται από τις διατάξεις του εσωτερικού και διεθνούς δικαίου. Τόσο η δικαστική εξουσία, όσο και η Διοίκηση υποχρεούνται να εφαρμόζουν αυτές τις διατάξεις. Άτομα που θεωρούν ότι παραβιάζονται τα δικαιώματά τους μπορούν να προσφύγουν στα ελληνικά δικαστήρια και τα αρμόδια διεθνή όργανα, όπως προβλέπεται από τις σχετικές συνθήκες οι οποίες δεσμεύουν την Ελλάδα.

Προς επίρρωση των ανωτέρω παρατίθενται τα ακόλουθα παραδείγματα:

- Υπάρχει στην Ελλάδα πολιτικό κόμμα, το οποίο ισχυρίζεται ότι εκπροσωπεί τη «μακεδονική μειονότητα». Αυτό το κόμμα λειτουργεί ελεύθερα και συμμετέχει απρόσκοπτα στις εκλογές. Ένα από τα ηγετικά του στελέχη είναι δημόσιος υπάλληλος και, ανεξάρτητα από τις πολιτικές του δραστηριότητες και απόψεις, εργάζεται για την Ελληνική Πολιτεία.
- Σλαβόφωνοι οργανώνουν τακτικά στη Φλώρινα πολιτιστικές εκδηλώσεις και εορτές, στις οποίες δύναται να συμμετάσχει οιοσδήποτε, περιλαμβανομένων των υπηκόων της γειτονικής π.Γ.Δ.Μ.

Όλοι είναι ελεύθεροι να διακηρύσσουν την καταγωγή τους, να ομιλούν τη γλώσσα τους, να ασκούν τη θρησκεία τους και να τηρούν τα ιδιαίτερα έθιμα και παραδόσεις τους.

Συμπερασματικά, όλοι οι διαβιούντες στην ελληνική επικράτεια απολαμβάνουν πλήρους προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και ελευθεριών, ανεξαρτήτως ιθαγένειας, εθνικής καταγωγής, γλώσσας, θρησκευματος ή πολιτικής προτίμησης.

Εξάλλου, σε ό, τι αφορά την υλοποίηση μέτρων συμφιλίωσης, η Ελληνική Πολιτεία, προκειμένου να θεραπεύσει επουλώσει δια παντός τις πληγές του Εμφυλίου Πολέμου, προχώρησε σε αποκατάσταση της ιθαγένειας και επιστροφή της δημευθείσας περιουσίας ατόμων ελληνικής καταγωγής τα οποία εγκατέλειψαν τη χώρα μετά από αυτήν την τραυματική ιστορική εμπειρία. Ωστόσο, οιοσδήποτε έχει τη δυνατότητα, ανεξαρτήτως της εθνοτικής του καταγωγής, να εγείρει ενώπιον των ελληνικών δικαστηρίων κάθε αξίωση περιουσιακής ή άλλης φύσης, σύμφωνα με τις γενικές διατάξεις του δικαίου.

Ως προς τους αιτούντες άσυλο (**παρ. 131**), θα πρέπει να σημειωθεί ότι αυτοί δεν κρατούνται. Εντούτοις, ακόμα και κατά τη διάρκεια της κράτησης ένεκα παράνομης εισόδου, κάθε αλλοδαπός δύναται να υποβάλει αίτηση ασύλου. Σε αυτήν την περίπτωση, ο αιτών παραμένει υπό κράτηση, η αίτησή του ωστόσο εξετάζεται κατά προτεραιότητα. Σε κάθε περίπτωση, η κράτηση αλλοδαπών και αιτούντων άσυλο (οι οποίοι είχαν αρχικά συλληφθεί για παράνομη είσοδο), σε συνέχεια διοικητικής απόφασης για απέλαση, υπόκειται, σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία, τόσο σε δικαστικό (Πρωτοδικείο) όσο και σε διοικητικό (Υπουργείο Εσωτερικών) έλεγχο, ούτως ώστε να διασφαλισθεί η δυνατότητα άρσης της κράτησης, σε περίπτωση που τα ανωτέρω όργανα κρίνουν ότι οι λόγοι που επέβαλλαν την κράτηση δεν υφίστανται πλέον.

Αναφορικά με τις υπηρεσίες διερμηνείας και νομικής υποστήριξης για πρόσφυγες και αιτούντες άσυλο (**παρ. 131-132**), έχει σημειωθεί αξιόλογη πρόοδος σε αρκετά σημεία εισόδου μέσω προγραμμάτων του Υπουργείου Υγείας & Κοινωνικής Αλληλεγγύης, τα οποία έχουν ανατεθεί σε Μ.Κ.Ο. και συγχρηματοδοτούνται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Προσφύγων και τον κρατικό προϋπολογισμό.

Συγκεκριμένα, δύο προγράμματα παροχής νομικής υποστήριξης (από το Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες και το Οικουμενικό Πρόγραμμα Προσφύγων) και ένα υπηρεσιών διερμηνείας (από τη ΜΚΟ «Κλίμακα») σε αιτούντες άσυλο υλοποιήθηκαν το 2008 στην Αθήνα, σύμφωνα με τη διαδικασία επιλογής του Ευρωπαϊκού Ταμείου για τους Πρόσφυγες (διαχειριστής του οποίου στην Ελλάδα είναι το Υπουργείο Υγείας & Κοινωνικής Αλληλεγγύης, σύμφωνα με το νόμο 3613/2007).

Επιπλέον, στο ίδιο πλαίσιο υλοποιήθηκε πρόγραμμα το οποίο προέβλεπε την παροχή νομικών υπηρεσιών στους αιτούντες άσυλο στα σημεία εισόδου μέσα από επισκέψεις νομικών εμπειρογνομόνων, ενώ άλλο πρόγραμμα το οποίο έλαβε χώρα το 2008 στη Λέσβο, ένα από τα κύρια σημεία εισόδου, αφορούσε στην παροχή νομικών υπηρεσιών σε αιτούντες άσυλο στο κέντρο κράτησης της Παγανής. Εξάλλου, ένα πρόγραμμα παροχής νομικών υπηρεσιών σε αιτούντες άσυλο σε σημεία εισόδου, το οποίο ολοκληρώθηκε το Μάιο 2009 και ήταν εντεταγμένο στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Ταμείου Προσφύγων, υλοποιήθηκε στη Θράκη, τη Σάμο, τη Λέσβο

και τη Λέρο από τις Μ.Κ.Ο. ΠΡΑΞΙΣ, Οικουμενικό Πρόγραμμα Προσφύγων και Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες.

Δράση έχει επίσης αναληφθεί για την παροχή υπηρεσιών υγείας σε αιτούμενους άσυλο στα σημεία εισόδου και τα κυριότερα κέντρα κράτησης, όπως φερ' ειπείν το πρόγραμμα το οποίο ολοκληρώθηκε το Μάιο 2009 από το Κέντρο Ελέγχου και Πρόληψης Νοσημάτων και το οποίο προέβλεπε τον άμεσο έλεγχο των αφικνουμένων και τον εντοπισμό των ευπαθών περιπτώσεων. Στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Ταμείου Προσφύγων, παρόμοια προγράμματα πρόκειται να υλοποιηθούν υπό την επίβλεψη του Υπουργείου Υγείας & Κοινωνικής Αλληλεγγύης κατά το τρέχον έτος 2009 και το 2010.

Ως προς τη συνεργασία των κρατικών Αρχών με Μ.Κ.Ο. σε ζητήματα ασύλου (**παρ. 136**), θα πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι οι περισσότερες δράσεις, οι οποίες συγχρηματοδοτούνται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Προσφύγων και τον κρατικό προϋπολογισμό, υλοποιούνται από Μ.Κ.Ο., των οποίων ο ρόλος στο σχεδιασμό και την εκτέλεση των συναφών πολιτικών είναι προφανώς ιδιαίτέρως κρίσιμος για το Υπουργείο Υγείας & Κοινωνικής Αλληλεγγύης.

Η άδεια για πρόσβαση των Μ.Κ.Ο. σε κέντρα κράτησης αιτούντες άσυλο δίδεται είτε από το Αρχηγείο της Ελληνικής Αστυνομίας, είτε από τις τοπικές αστυνομικές διευθύνσεις.

Αναφορικά με τη μετανάστευση, ο τεράστιος όγκος των ανθρώπων που καθημερινά φθάνουν στην ελληνική επικράτεια θα πρέπει να ληφθεί οπωσδήποτε υπόψη. Σε κάθε περίπτωση, τα τέκνα ανιθαγενών τα οποία γεννιούνται στην Ελλάδα αποκτούν την ελληνική ιθαγένεια (**παρ. 153**).

Εν σχέσει προς τον αντισημιτισμό (**παρ. 167-171**), η ένσταση εν προκειμένω είναι ότι δεν προκύπτει από το κείμενο της έκθεσης η πραγματικότητα ότι τα περιστατικά αντισημιτισμού στην Ελλάδα είναι κατ' ουσίαν σπάνια και ότι σχεδόν πάντοτε αποτελούν εκδηλώσεις όχι αντισημιτικού συναισθήματος, αλλά εφηβικής παραβατικότητας (π.χ. φθορές σε κρατικά ή θρησκευτικά μνημεία).

Η έκθεση επαινεί την καινοτόμο προσέγγιση του Υπουργείου Παιδείας για την καταπολέμηση αυτού του συγκεκριμένου φαινομένου, ωστόσο θα μπορούσε να περιλάβει και κάποια αναφορά, η οποία θα κατεδείκνυε το σποραδικό χαρακτήρα και την τυχαία και απροσχεδίαστη φύση αυτών των πράξεων. Η Ελλάδα, άλλωστε, παρουσιάζει τις λιγότερες αντισημιτικές πράξεις στην Ευρώπη, τη στιγμή μάλιστα που καμία από αυτές δεν αφορά σε φυσική βία.

Αναφορικά με τη γραπτή ή προφορική έκφραση αντισημιτικών συναισθημάτων, η συντριπτική πλειοψηφία αυτών των περιπτώσεων αφορά περιθωριακά άτομα και Μ.Μ.Ε. - τα ίδια που γοητεύονται από πάσης φύσης ασυναρτησίες. Το γεγονός ότι ορισμένα δημόσια πρόσωπα κατά καιρούς δανείζονται φρασολογία αυτής της αισθητικής είναι οπωσδήποτε μεμπτό, σίγουρα όμως όχι ενδεικτικό της ελληνικής πολιτικής ζωής και κοινωνίας.

Νομικά μέτρα για την καταστολή της δυνατότητας έκφρασης ανάρμοστων ιδεών σταθμίζονται σε νομικούς κύκλους. Ωστόσο, θα πρέπει να συγκρατηθεί ότι η φιλελεύθερη ελληνική νομοθεσία περί ελευθερίας της έκφρασης και ελευθεροτυπίας εισήχθη αμέσως μετά την πτώση της δικτατορίας των Συνταγματαρχών - μια περίοδος κατά την οποία τέτοιες ελευθερίες είχαν περιορισθεί σημαντικά - και ως εκ τούτου χαίρει εντυπωσιακής και ομόφωνης αποδοχής μεταξύ όλων των στρωμάτων της κοινωνίας.

Περαιτέρω, θα πρέπει να σημειωθεί ότι η εφαρμογή της ποινικής αντιρατσιστικής νομοθεσίας (Νόμος 927/1979) εμπίπτει στην αποκλειστική αρμοδιότητα των δικαστικών αρχών, χωρίς καμία κυβερνητική παρέμβαση. Είναι σημαντικό ότι, σε μια από τις υποθέσεις που αναφέρονται στην παρ. 16 της Έκθεσης, ο Εισαγγελέας του Αρείου Πάγου άσκησε τον Ιούλιο του 2009, «αναίρεση υπέρ του νόμου», η οποία αναμένεται να δώσει στον Άρειο Πάγο την ευκαιρία να χαράξει κατευθυντήριες γραμμές ως προς την ερμηνεία του Νόμου 927/1979.

Ως από δείγμα της ευαισθησίας της Ελλάδας απέναντι στα θύματα του Ολοκαυτώματος, η Ελληνική Προεδρία Ο.Α.Σ.Ε. 2009 ανέλαβε τη δημοσίευση έκδοσης με θέμα τους «Έλληνες στο Άουσβιτς-Μπιρκενάου». Η έκδοση παρουσιάστηκε στην τελετή μνήμης για τους Έλληνες - θύματα του Ολοκαυτώματος (17.06.2009). Επιπλέον, το 2008 υπεγράφη ελληνο-πολωνική συμφωνία για τη δημιουργία εντός του 2009 μόνιμης ελληνικής έκθεσης στο μνημείο και το μουσείο Άουσβιτς-Μπιρκενάου.

Αναφορικά με τα ΜΜΕ (παρ. 183-184) πρέπει να σημειωθεί ότι ο Ν. 3592/2007 για «την συγκέντρωση και αδειοδότηση επιχειρήσεων μέσων ενημέρωσης και άλλες διατάξεις» εκδόθηκε, προκειμένου να παρέχει τις απαραίτητες προϋποθέσεις για την λειτουργία των τηλεοπτικών και ραδιοφωνικών σταθμών. Ο εν λόγω νόμος είναι προϊόν μακράς διαβούλευσης μεταξύ της Γενικής Γραμματείας Επικοινωνίας/Γενικής Γραμματείας Ενημέρωσης της Ελλάδας και των αρμοδίων υπηρεσιών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής που διήρκεσαν πέραν των έξι μηνών και διεξήχθησαν με τον πλέον εποικοδομητικό και παραγωγικό τρόπο. Μία σειρά κριτηρίων έχει ληφθεί υπόψη, προκειμένου να διασφαλιστεί ότι οι επιχειρήσεις ΜΜΕ λειτουργούν σε υψηλό επίπεδο, διασφαλίζοντας παράλληλα θεμελιώδη δικαιώματα των επαγγελματιών και των καταναλωτών. Υπό αυτήν την έννοια, η κατοχύρωση της πολυφωνίας, η οικονομική βιωσιμότητα, η ποιότητα του προγράμματος, οι τεχνικές προδιαγραφές, η ελευθερία της έκφρασης και της πληροφόρησης περιλαμβάνονται μεταξύ των κριτηρίων για την αδειοδότηση. Πρέπει επίσης να ληφθεί υπόψη και το ότι οι συχνότητες συνιστούν δημόσιο αγαθό, το οποίο θα πρέπει να προστατευτεί προσεκτικά και με γνώμονα πάντοτε το δημόσιο συμφέρον.

Συγκεκριμένα, οι διατάξεις του ως άνω νόμου δεν εμποδίζουν τα τοπικά και περιφερειακά μέσα να αποκτήσουν άδεια, η οποία χορηγείται σε επίπεδο νομού ή περιφέρειας. (άρθρο 8). Οι διατάξεις του νόμου για το ελάχιστο καταβεβλημένο κεφάλαιο (με διάκριση μεταξύ ενημερωτικών και μη ενημερωτικών μέσων) την πληθυσμιακή αναλογία (σύμφωνα με την τελευταία απογραφή) και /ή την απασχόληση συγκεκριμένου αριθμού προσωπικού, συγκαταλέγονται μεταξύ των προϋποθέσεων που έχουν τεθεί για να εγγυηθούν την οικονομική βιωσιμότητα, την

ποιότητα του προγράμματος, την επαγγελματική επάρκεια και καλύτερες εργασιακές συνθήκες, ενώ παράλληλα σέβονται τις εθνικές και διεθνείς ρυθμίσεις και ανταποκρίνονται σε πάγια συνδικαλιστικά αιτήματα των εργαζομένων του χώρου. Είναι γεγονός ότι οι συνθήκες εργασίας στο χώρο έχρηζαν βελτίωσης, ενώ παράλληλα είναι πασιφανές ότι η δύναμη των μέσων συνεπάγεται και την ύπαρξη ευθύνης από μέρους τους.

Με αυτές τις διατάξεις πιστεύουμε ότι οι επιχειρήσεις ΜΜΕ θα προσαρμοστούν σε μία σειρά υποχρεώσεων και επαγγελματικών προτύπων λειτουργίας, έναντι του προσωπικού και του ακροατηρίου τους, όπως συμβαίνει και σε άλλα κράτη. Οι σοβαροί επαγγελματίες δεν έχουν τίποτε να φοβηθούν από τη συμμόρφωση προς τις ελάχιστες προϋποθέσεις τις οποίες θεσπίζει η νομοθεσία για τα ΜΜΕ. Προκειμένου δε να υπάρξει επαρκής χρόνος προσαρμογής στο νέο νομοθετικό πλαίσιο δόθηκε στις επιχειρήσεις περίοδος χάριτος ενός χρόνου.

Θα πρέπει επίσης να αναφερθεί ότι το καθεστώς της αδειοδότησης που προβλέπεται στο νέο νομοθετικό πλαίσιο είναι πλήρως συμβατό με το κοινοτικό δίκαιο, δεδομένου ότι πρόκειται για τη χρήση ενός δημόσιου αγαθού από επιχειρήσεις που αποσκοπούν στο οικονομικό κέρδος. Το γεγονός αυτό άλλωστε συνεπάγεται σειρά υποχρεώσεων, όπως έναρξη εργασιών, φορολογικές δηλώσεις ενώπιον των αρμοδίων οικονομικών Υπηρεσιών του κράτους κλπ., συμφώνως και προς τα προβλεπόμενα σε άλλα κράτη.

Το νομικό πλαίσιο για τη ραδιοφωνία και την τηλεόραση που προβλέπεται στο Ν. 3592/2007 ανταποκρίνεται στη θεμελιώδη αρχή της ισότητας που κατοχυρώνεται με το άρθρο 4 παρ. 1 του Συντάγματος, και διασφαλίζει την πολυφωνία στην ενημέρωση και στην πληροφόρηση, την αντικειμενική και με ίσους όρους μετάδοση πληροφοριών και ειδήσεων, την ποιοτική στάθμη των προγραμμάτων, καθώς και τη διαφάνεια και τον υγιή ανταγωνισμό.

Ως προς την υποχρέωση εκπομπής στην ελληνική ως κύρια-και όχι ως αποκλειστική- γλώσσα εκπομπής, ειλικρινά δεν βλέπουμε πως η διάταξη αυτή έρχεται σε αντίθεση με οποιαδήποτε ευρωπαϊκή ή διεθνή διάταξη. Αντιθέτως, καμιά άλλη γλώσσα εκπομπής, είτε κοινοτική, είτε «μειονοτική», δεν αποκλείεται, ενώ ο γλωσσικός πλουραλισμός και η πολιτιστική πολυμορφία έχουν με το συγκεκριμένο νομοθέτημα επαρκή χώρο να αναπτυχθούν.